ELS JOCS TRADICIONALS INFANTILS

Pseudònim: Cloud

Jugar ens remet al desig, la curiositat, la passió, l'alegria, la llibertat, l'espontaneïtat, el plaer, el sentit de l'humor...; en definitiva, fomenta en la persona que juga "les ganes de... saber, sentir, crear, descobrir, gaudir, esforçar-se, acceptar reptes". Perquè el "joc", ni més ni menys, és pures ganes de viure, la vida tal com ve, la nostra vida.

- Imma Marín. *Jugar, una necesidad y un derecho*. 2009.

RESUM (CATALÀ)

Aquest treballar es centra en la recerca de la difusió dels jocs tradicionals infantils, l'explicació dels jocs recomanats a cada edat, els beneficis que aquest aporten per al desenvolupament correcte de l'infant i com es difonen en l'actualitat. L'enfocament d'aquesta investigació està situat en l'etapa dels 0 als 12 anys. D'aquesta manera també es trobarà una explicació del joc tradicional popular i mencions d'algun d'aquest i per a quina edat són més adequats.

Es planteja una hipòtesi: *la difusió dels jocs populars és cada vegada més lenta i de manera efímera.*

Aquesta hipòtesi podrà ser afirmada o refutada durant la investigació. Per aconseguir un dels dos resultats es faran enquestes i entrevistes a professionals i ciutadans de diferents edats i un estudi de camp sobre la presència del jocs tradicionals als parc de Cornellà de LLobregat.

ABSTRACT (ENGLISH)

This research project focuses on the spread of traditional children's games. There will be an explanation on which game is suitable for each age, the benefit they provide to children's correct development and how they have spread to our present time.
The main focus of this project is in the early stages of childhood, between 0 and 12 years old. The traditional game will be explained and recommendations will be given on these taking into account the ages that can play them.

A hypothesis arises: *the spread of traditional games is slower and ephemeral.*
The hypothesis will be affirmed or denied based on the end of the whole investigation. Several interviews and quizzes will be answered by professionals and people of diverse ages. And a little study focused on traditional games in playgrounds at Cornellà de Llobregat.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ 2

MARC TEÒRIC

1. LA DEFINICIÓ DE "JOC" 5
2. INFÀNCIA: ETAPES I CARACTERÍSTIQUES EVOLUTIVES 6
3. EL DRET I LA IMPORTÀNCIA DE JUGAR 10
4. EL JOC TRADICIONAL 12
   - 4.1. Els nostres jocs tradicionals
5. DIFUSIÓ DEL JOC TRADICIONAL 21
   - 5.1 Mitjançant avis i pares
   - 5.2 Mitjançant els patis
6. SITUACIÓ DEL JOC A CORNELLÀ 23
   - 6.1 Ludoteques
   - 6.2 Ludoteca PELL

MARC PRÀCTIC

1. QUINS JOCS PODEM TROBAR ALS PARCS DE CORNELLÀ DE LLOBREGAT 28
2. PROJECTE 32
3. RESPOSTES D'ENQUESTES 32
4. ENTREVISTES A PROFESSIONALS 36

CONCLUSIONS 40

WEBGRAFIA 42

BIBLIOGRAFIA 43

INTRODUCCIÓ

Aquest treball té un impacte sobre la ODS Educació de qualitat.

Els jocs tradicionals suposen un gran impacte en la infància, encara que no es facin visibles de manera explícita. S'han interioritzat com a fonts de diversió i entreteniment que només es poden aplicar en el temps d'oci, no són dades incorrectes, no obstant això únicament atribuir-lis aquestes característiques si és erroni. Encara que actualment protagonitzen un paper secundari en la nostra societat, mereixen tenir la part principal que els correspon. Són activitats amb diversos i variats beneficis, que aplicats en unes certes edats suposen grans ajudes al desenvolupament de l'infant en formació i, sorprenenment, de l'adult ja format. Aquesta investigació es concentrarà en l'etapa inicial de l'ésser humà: la infància.

El treball parteix d'una hipòtesi: *la difusió dels jocs tradicionals és cada vegada més lenta i de manera efímera*. Durant la recerca es respondran diverses preguntes. Aquestes són:

- Es practiquen els jocs tradicionals als parcs de Cornellà de Llobregat?
- Jugar ha de ser una activitat organitzada i reglamentada per poder considerar-se joc?
- Jugar, que és un dret, es troba a l'abast de tothom?
- Es poden trobar jocs tradicionals als patis de l'institut?

En el marc teòric d'aquesta recerca es desglossaran les diferents etapes dins de la infància, explicant en cadascuna que jocs resulten estimulants i ajuden en el correcte desenvolupament d'aquesta. Les fonts de recerca que s'utilitzaran seran llibres de grans autors relacionats amb la infància i el joc, treballs de recerca previs centrats en el mateix tema en qüestió, articles de webs i l'aportació, mitjançant una entrevista, de l'opinió personal i professional d'educadors que s'han implicat molt en el àmbit del joc infantil.

Posteriorment, al marc pràctic es realitzarà una recerca de camp mitjançant l'observació de dos parcs diferents de Cornellà de Llobregat, amb l'objectiu de trobar, mínim, un dels jocs esmentats en aquest treball. També, mitjançant l'observació, s'analitzaran les diferents estructures que presenten els parcs i es farà un comentari de com els infants juguen a aquestes. Aquesta part tindrà la funció de reafirmar la hipòtesi inicial.

També es realitzaran entrevistes dirigides a la població de Cornellà de Llobregat:

- A nens de 7 anys.
- A joves d'entre 12 i 14 anys, estudiants de l'institut

MARC TEÒRIC

1. LA DEFINICIÓ DE "JOC"

Segons l'Observació Nº17 de l'Article 31 sobre la Convenció dels Drets del Nen:

"Joc infantil és tot comportament, activitat o procés iniciat, controlat i estructurat pels propis nens; té lloc onsevulla i quan vulgui que es doni l'oportunitat. Les persones que cuiden als nens poden contribuir a crear entorns propicis al joc, però el joc mateix és voluntari, obeeix a una motivació intrínseca i és una fi en si mateix, no un mitjà per a aconseguir un fi. El joc comporta l'exercici d'autonomia i d'activitat física, mental o emocional, i pot adoptar infinites formes, podent desenvolupar-se en grup o individualment."

Generalment, per si mateix, el joc consisteix a fer alguna cosa pel plaer, tenint sempre àmplia llibertat de fer-ho, en ambients favorables i amplis, i sense esperar a rebre alguna cosa a canvi més que les característiques sensacions d'alegria i plaer pròpies, proporcionades al final del joc. És una activitat espontània que, com si es tractarà d'un efecte secundari, contribueix a la millora de la salut, el benestar, tant mental com motriu, i al correcte desenvolupament del nen o la nena. Jugar ha de ser una activitat organitzada i reglamentada per poder considerar-se joc? Aquesta pregunta ja té resposta, el joc és espontani i explosiu. No necesita regles per si mateix.

En paraules d'Imma Marín, fundadora i directora estratega en MARINVA[1] i presidenta de IPA España[2], jugar és una necessitat, un impuls primari i gratuït, que ens empeny des de la infància a descobrir, conèixer, dominar i voler el món i la vida. Aquestes dades també són recolzades per professionals pedagogs com Raimundo A. Dinello que en el llibre, de la seva autoria, "*El dret al joc* (1982)" que ja en el primer capítol assegura que la utilitat del joc és jugar, una acció contínua, dinàmica i generadora d'afectivitat. També es troba d'acord Martine Mauriras-Bousquet, que al seu llibre "*Théorie et pratique ludique* (1985)", descriu el joc com a "pur apetit de viure".

No obstant això, la creença o la suposició que per jugar s'ha de ser un infant no és vàlida, l'ésser humà no deixa de jugar una vegada s'ha format i establert de manera independent en la vida adulta; continuará jugant la resta de la seva vida.

El filòsof i historiador Johan Huizinga, al seu llibre *"Homo Ludens (1938)"* defensa que és impossible parlar de l'ésser humà sense parlar de joc. Per Huizinga el joc és més vell que la cultura; perquè per molt que la cultura pressuposi la societat humana, ell considera que el joc és una cosa natural que ja ve integrada en l'humà. Per a reforçar aquesta idea, posa d'exemple de com els animals juguen sense haver esperat que l'home els ensenyi a fer-ho. És un instint.

De fet, Huizinga asegura que es pot ignorar: el dret, la bellesa, la veritat, la bondat, l'esperit i inclús els déus, però mai el joc. És un record, creació o tresor espiritual que es transmet per tradició i es repeteix en qualsevol moment.

---

[1] *MARINVA, Juego y educación*: Organització destinada a compartir la importància del joc i l'actitud lúdica.

[2] *IPA España, Asociación internacional por el derecho de los niños y niñas a jugar*: Associació no governamental destinada a preservar, protegir i promoure el dret del joc als infants.

2. INFÀNCIA: ETAPES I CARACTERÍSTIQUES EVOLUTIVES

La infància és considerada per molts experts el període més important de l'ésser humà.

Dividida en quatre períodes tenim: infància (des del primer dia de vida fins al primer any), infància primerenca (1 a 3 anys), edat preescolar (de 3 a 7 anys), i edat escolar primària (de 7 a 11 anys).

Es tracta d'una part de la vida que es tendeix a recordar amb memòries de nostàlgia, i en general, de felicitat. Es pot dir amb seguretat que "jugar", en aquesta etapa, obté la major de les rellevàncies, ja que el joc per si mateix té conseqüències, cita la professional Imma Marín, tan psicològiques com percepcions, pensament, raonament lògic, creativitat, imaginació..., com fisiològiques, equilibri, resistència... Com també estimula funcions afectives i socials.

McGraw Hill[3] posa a disposició explicacions detallades sobre les etapes de la infància, en un dels seus llibres en la unitat 1 "El crecimiento y el desarrollo físico infantil", que a continuació es resumeix. Es tracten d'etapes, que segons l'autor que les redacta o el professional que les estudia, poden variar. Perquè és una etapa en conjunt que es troba en constant desenvolupament i en cada nen és de manera diferent:

- INFÀNCIA (DES DEL PRIMER DIA DE VIDA FINS AL PRIMER ANY)

En aquesta primera etapa l'infant respon i actua mitjançant estímuls. Estableix una connexió amb el mitjà encara que aquest al seu camp visual sigui borrós i confús.
Durant els primers mesos tendeix a rodar sobre si mateix, i després de molts intents, podrà gatejar. Percep els objectes que l'envolta i intenta aconseguir-los encara que no és capaç de coordinar braços, mans i força per a tenir la precisió exacta.

En això consisteix el seu "joc": són reaccions motores de pura curiositat, vol agafar i deixar caure objectes, agitar-los, etc. Es tracta del joc funcional, que generalment s'estén fins als dos anys. Així ho explica l'article web anomenat "El juego en la infancia" de la Fundació Carlos Slim[4].

Un infant és poc inclinat a un estrany i plora quan aquest s'acosta, a diferència dels primers mesos quan només el so de la veu humana el feia feliç, no obstant això no els importa estar envoltats d'altres nens, entre els 10 i els 12 mesos de vida desenvolupa traços d'empatia pels seus iguals.
En aquesta etapa, generalment, també es comença a adquirir la capacitat motora de caminar.

---

[3] *McGraw Hill Education:* Editorial estatunidenca educativa

[4] *Fundació Carlos Slim:* Fundació sense ànim de lucre, compromesa amb la generació de solucions per a les poblacions més vulnerables.

Imatge: *Freepik*

- **INFÀNCIA PRIMERENCA (DEL PRIMER ANY DE VIDA FINS ALS 3 ANYS)**

El cos de l'infant es torna proporcional respecte a la grandària del seu cap, que anteriorment era més gran, la qual cosa li proporciona millor equilibri en el seu caminar. Generalment, és quan s'aprèn a córrer i a parlar.

Aprenen a memoritzar, relacionar i classificar noms i objectes. El seu interès per adquirir paraules noves i categoritzar-les és immens. Ara es pot moure amb més llibertat i és més impredictible. Sent curiositat per absolutament tot i pregunta per tot, però també desenvolupa la capacitat de mentir i la utilitza quan es troba en situacions en les quals no vol sentir vergonya o culpa, per exemple.

En aquesta etapa la manera de jugar continua sent funcional, no obstant això comença a canviar al joc de "construcció". Comença a sentir curiositat per jocs físics que requereixen un mínim esforç físic: apilar i alinear objectes, armar trencaclosques o figures desmuntables, manipular plastilina, dibuixar i acolorir. Pot reconèixer alguns colors i tendeix a copiar les accions dels adults.

Imatge: *Freepik*

- EDAT PREESCOLAR (DELS 3 ALS 7 ANYS)

Si abans el seu creixement era ràpid, ara ho és fins tot més. Perd la silueta rodona que el caracteritzava, ara la seva aparença és més esvelta i atlètica la seva altura augmenta, el seu desenvolupament muscular és més notable, la seva capacitat de coordinació corporal comença a estar completa i desenvolupa moltes i variades destreses motrius. Aquestes característiques l'ajudaran a poder adaptar el seu cos a jocs amb necessitats motrius, de resistència i habilitat física.

Li agrada fer treballs manuals i posa tot el seu esforç en elles, sobretot a l'hora de retallar, aprèn a dibuixar la figura humana amb les proporcions bàsiques (cap, cames i ulls), es mostra més actiu i es relaciona amb tots dos sexes a l'hora de jugar (ara li agrada més jugar en grup). En aquesta etapa pot seguir una història amb atenció, com un conte per exemple.

També desenvolupa una certa autocrítica, aprèn a ordenar les seves joguines, li agrada acabar les activitats que comença i la seva presència en l'espai temps és més precisa, sap i entén que pel dia es juga i a la nit és per dormir. Tria el que vol fer o al que jugar, però ara té en compte els desitjos dels altres. Durant aquesta etapa encara continua amb el joc de "construcció" i s'afegeix el joc "simbòlic" (desenvolupa la creativitat i la imaginació) però també comença a desenvolupar interès pel joc de "regles".

Pot començar a practicar jocs simples però organitzats per regles com la xarranca, el mocador, saltar a la corda, un, dos, tres pica paret, l'arrenca cebes, el joc de cadires, estirada de corda o el veig veig (què es troben explicats més endavant).

Imatge: *Freepik*

- EDAT PRIMÀRIA (DELS 7 ALS 11 ANYS)

Durant aquestes edats l'infant desenvolupa moltes i variades característiques cognitives, molt més complexes. Ara pot adquirir la capacitat de pensament lògic i concret, aprèn a transformar pensaments en accions racionals. Ara pot reaccionar de manera apropiada i lògica enfront de variades situacions. Utilitza el pensament per a resoldre els seus problemes i preocupacions, de manera voluntària. Organitza i categoritza les seves emocions, ara sap gestionar-les íntegrament. Càrrega amb més responsabilitats, demana el que vol i posa en ús ensenyaments anteriors. Ara diferència entre el que aquesta "bé" i el que està "malament".

Adquireix coneixements a una ràpida velocitat, pot distribuir i fixar la seva atenció en alguna activitat concreta. Ja no es mostra egocèntric, es mostra més madur i considerat, ara formula la seva parla amb més cura i se socialitza amb més facilitat.
Adquireix una identitat pròpia i vol definir la seva posició en el grup al qual s'uneixi. També és l'etapa en la qual es comença amb la formació escolar primària. Comença a treballar amb números, llengües, comprèn les diferències en l'espai i el temps, diferència la realitat de la fantasia.

Aquí desenvolupa per complet el joc de “regles” i ja és capaç d'organitzar-lo, pot mantenir alts graus de concentració i compressió. Ara és ell qui explica jocs com la xarranca, el mocador o l'arrenca cebes.

Imatge: *Freepik*

3. EL DRET I LA IMPORTÀNCIA DE JUGAR

En la infància jugar es imprescindible pel desenvolupament de qualsevol infant, es quan es consoliden i s'adquireixen bases d'aprenentatge i jugar ajudarà a formar la futura personalitat de l'infant en la seva entrada a l'adultesa. Garantir el joc segons, Imma Marín, és el motor de qualsevol aprenentatge, ja que estimula la curiositat i l'afany de conquesta i de superació personal, afavoreix la interiorització de normes i pautes de comportament social.

Aquesta etapa comença en el naixement i acaba, aproximadament, a l'inici de la pubertat, amb una durada d'11 a 14 anys. Es tracta d'una fase que ocupa el 10% de la vida d'una persona. En aquest període de temps el tutor/ra o els tutors/res legals tenen el dret i el deure d'organitzar la vida de l'infant a càrrec seu, així com assegurar la seva protecció, que els seus drets estiguin sempre vigents tant com les seves llibertats. La llibertat de jugar entra dins d'aquestes obligacions. És un dret universal.

Segons l'article Jugar, una necessitat, d'Imma Marín publicat a Aloma el 2009, el 20 de novembre de 1959, l'Assemblea General de les Nacions Unides, va reconèixer el dret al joc per primera vegada amb l'aprovació de la Declaració dels Drets del Nen. L'article 31 de la Convenció sobre els Drets del Nen cita:

"Es reconeix el dret del nen al descans i a l'esplai, al joc i a les activitats recreatives pròpies de la seva edat i a participar lliurement en la vida cultural i en les arts. Es respectaran i promouran els drets del nen a participar plenament en la vida cultural i artística i propiciaran oportunitats apropiades, en condicions d'igualtat de participar en la vida cultural, artística, recreativa i d'esplai".

Però fins i tot amb la creació d'un article exigint els mitjans de protecció i garantització del joc, els governs no s'ho prenen seriosament, així ho expliquen els editors Martin Woodhead, John Oates i Liz Brooker en la sèrie *"La primera infància en perspectiva, El derecho al juego (2013)"*. Ells destaquen que què el tipus d'importància que els governants no consideren donar-li al joc pot ser per omissió (desatenent l'obligació de protegir els espais i oportunitats per al joc i fer inversions per a la seva creació) o per actes deliberats (la imposició d'excessives restriccions a la vida dels nens)

Com a resultat de la intenció per part dels alts càrrecs de no canviar les seves directrius, el Comitè sobre els Drets del Nen de les Nacions Unides va intervenir, aportant la creació d'una Observació General que en l'article 31 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets del Nen, l'Observació General Nº17.

L'Observació consolida les bases prèviament ja introduïdes amb la creació de l'article 31, destacant que el joc té una importància fonamental i s'ha de reconèixer i garantir a tots els nens i nenes de totes les edats, sempre adaptat a la seva situació personal entorn. Defineix el joc com una manera efectiva amb la qual proporcionar oportunitats per poder expressar la creativitat, la imaginació, l'autoconfiança i autosuficiència i com a base per al desenvolupament de capacitats i aptituds físiques, socials, cognitives i emocionals. A més, recalca que, mitjançant el joc, els nens poden comprendre i millorar la seva posició social dins del món que els envolta. Insisteix que jugar és el principi per a la realització d'altres drets, ja recollits en l'Article 31.

Però realment, El Govern, els ajuntaments, han actuat aportant solucions o propostes destinades a millorar? La resposta és: potser. A Cornellà de Llobregat segons, l'Ajuntament, les infraestructures dels parcs han millorat, s'han ampliat els espais de joc o s'han afegit zones verdes i es comença a promocionar els jocs populars, i en la seva majoria, tradicionals mitjançant parades que s'organitzen en festes municipals. També posen l'esport com font de diversió. Però es tracta de situacions esporàdiques, que es duen a terme una vegada al mes, dues vegades per setmana... No manté una constància seguida i per tant perd força i no atrau l'interès.

Jugar encara fa la sensació de no estar prou fomentat per les institucions públiques.

4. EL JOC TRADICIONAL

Silvia Estany Dalmau a l'informe de l'Escola Municipal Arc Iris explica que els jocs populars tradicionals van néixer als carrers fets de terra als pobles, representant la base on es van construir les convivències i les relacions humanes. Provenen de la tradició popular i es conserven en el temps, passant de generació en generació.

Són activitats compartides entre tots, que expliquen la història, cultura i com eren les relacions socials del temps en que es van jugar. Molts dels jocs del nostre passat van ser testimonis de temps de postguerra i de situacions de pobresa, explicà Silvia.
Els jocs es van convertir en l'oportunitat, en l'entreteniment i la fuita de la dura realitat que molts nens i nenes van viure, la majoria d'aquests fets amb materials senzills i objectes quotidians que es poden trobar a qualsevol lloc. Aquesta és una de les característiques dels jocs populars: s'adapten al material i a l'espai on ens trobem.

Silvia assegura que mantenir present la tradició pot compensar l'impacte de les noves tecnologies, que malgrat que han suposat avantatges, estan difuminant referents populars, plens d'història provocant l'oblidi d'orígens i costums. Defineix els jocs com llenguatge, creativitat i ritual. Són activitats plenes d'esforços psicomotrius, necessaris per a la rutina i el bon desenvolupament de l'infant. Tots els jocs són sinònims de plaer, aprenentatge natural i lúdic que aporten benestar. Encara que els jocs tradicionals viuen del passat, es imprescindible reviure'ls al present, d'aquesta manera els infants poden experimentar amb ells i potser afegir canvis que els millorin per al futur pròxim.

Silvia també repeteix les mateixes paraules que molts professionals, educadors e investigadors relacionats amb la infància i el joc: *"la finalitat del joc, és senzillament jugar"*. Són una font de diversió, cultura i beneficis.

En el següent apartat, "Els nostres jocs tradicionals", s'expliquen diferents jocs amb les seves respectives regles i les edats en les quals ja es poden començar a aplicar. No vol dir que d'infants majors a aquestes no puguin jugar-los. Aquests jocs vénen d'orígens tradicionals, destinats a la pura diversió del nen però no obstant això aporten beneficis per al correcte desenvolupament del nen.

En el seu conjunt la majoria d'aquests jocs afavoreixen el creixement del pensament i el raonament lògic, la creativitat, el companyerisme, la competitivitat sana, la imaginació, l'equilibri, la velocitat i la resistència. També estimulen la creació de les relacions socials.

Cal dir que tots els jocs a continuació mantenen regles i maneres de jocs provinents de tradicions catalanes.

4.1. ELS NOSTRES JOCS TRADICIONALS

Nom del joc: **La Xarranca**
Materials: Una pedra i guix
Nombre participants: És un joc de grup, no obstant es pot jugar a partir de 2 participants.
Edat recomanada per jugar: A partir dels 4 anys (edat preescolar)
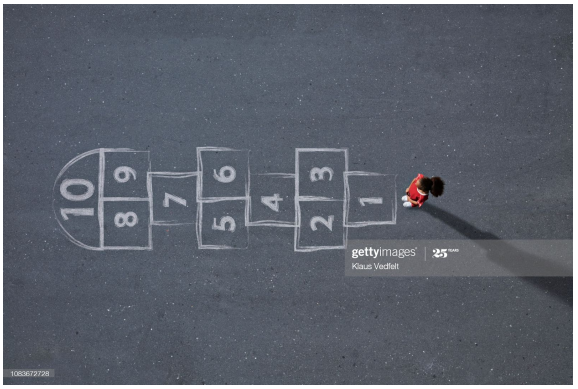 Imatges: *Getty*
Desenvolupament del joc: - Amb el guix es dibuixen 10 quadrats a terra (preferiblement a asfalt), en general, amb el patró que es mostra a la foto de l'esquerra. Tradicionalment la casella 1 és la de partida, anomenada la "terra" o "l'infern", mentre que la casella 10 adquireix el nom del "cel". - Els nens per torns hauran de llançar la pedra, intentat que arribi al "cel", i saltar a peu coix sobre els mateixos sense trepitjar les ratlles o posar tots dos peus a terra. Una vegada recollida la pedra, es fa mitja volta, es poden posar tots dos peus a terra per a aquest pas, i es fa una altra vegada el recorregut cap a "terra". El "guanyador" és qui aconsegueix fer tot el recorregut.
Variants del mateix joc: - En lloc de llençar la pedra apuntant al quadrat 10 es llança al primer, es fa el recorregut d'anada i tornada a peu coix, amb les mateixes regles del joc original, i en tornar del recorregut s'agafa la pedra. - La pedra es llança a cada quadrat durant tot el recorregut d'anada i tornada, les regles mai varien.
Beneficis generals aportats: - Millora la coordinació i l'equilibri, ajuda al desenvolupament de la memòria, i és idoni per a ensenyar paciència i estratègia.
Font de la informació: Treball Lliure Joc de l'Escola Municipal Arc Iris. 2008.

Nom del joc: **Mocador**

Materials: Un mocador

Nombre participants: És un joc de grup, a partir de 5 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 4-5 anys (edat preescolar)

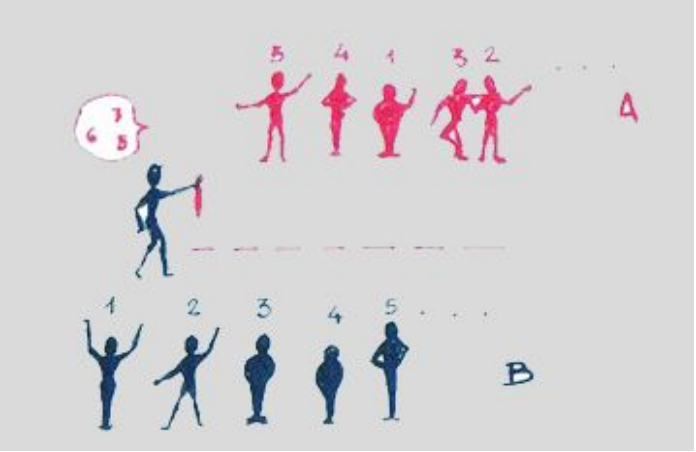

Imatge: *vezdemarban*

Desenvolupament del joc:

- A un espai obert exterior, com un camp, s'organitzen dues fileres de nens i nenes als extrems del mateix, qui organitza el joc li assigna un número a cada nen i nena. Els dos grups tindran el mateix nombre de números, és a dir: hi haurà una parella que comparteix el número 1, una parella que comparteix el número 2, etc.

- Un voluntari es col·loca al centre del camp, entre els dos grups, sostenint el mocador per un extrem. Cridarà un número i immediatament les persones que tinguin assignat aquest sortiran corrent dels seus bàndols competint per arribar primer a agafar el mocador. Qui l'agafa ha de portar-ho al seu equip, qui no l'ha agafat té l'oportunitat d'anul·lar l'avantatge de l'altre grup si arribar a tocar al jugador contrari. Si ho aconsegueix el jugador del bàndol que havia agafat el mocador acaba eliminat, el número que se li havia assignat passa a un altre dels seus companys (ara aquest ha de córrer pel seu número inicial i el nou). Guanya l'equip que hagi eliminat tots els jugadors de l'equip contrari.

Beneficis generals aportats:

- Afavoreix la competitivitat sana. Millora el desenvolupament psicomotor (velocitat explosiva, elasticitat, estratègia).

Font de la informació: Treball Lliure Joc de l'Escola Municipal Arc Iris. 2008.

Nom del joc: **Saltar a la corda**

Materials: Una corda

Nombre participants: És un joc de grup, generalment es juga amb 3 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 5-6 anys (edat preescolar)

Imatge propietat de *Getty*

Desenvolupament del joc:

- Generalment es juga amb tres persones si es vol jugar en grup, dos d'ells se sostenen la corda de tots dos extrems i la fan rodar. La tercera persona entra dins saltant, s'uneix sense parar o tocar la corda. En cas que hagin mes jugadors aquests faran el mateix fins que tots estiguin saltant al mateix temps. Si es falla i es perd el cicle, es torna a començar.

Variants del mateix joc:

- De vegades es pot cantar mentre es salta:
  "A la barrejada qui no entra para, a la barrejada qui no surt també".

- A diferència de la manera més comú de jugar, si es juga mentre es canta una cançó les partides duressin el que duri la cançó.

- En cas de tocar la corda, es torna a començar la partida i la cançó.

Beneficis generals aportats:

- Ajuda la coordinació pensament-cos, afavoreix la concentració, millora la velocitat motora i enforteix la resistència.

Aportació de la informació: Treball Lliure Joc de l'Escola Municipal Arc Iris. 2008.

Nom del joc: **Un, dos, tres, pica paret.**

Materials: Cap. És necessari dispondre d'una paret o d'altre ques pugui enfrontar (un arbre per exemple).

Nombre participants: És un joc de grup, generalment es juga a partir de 3 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 5-6 anys (edat preescolar)

Imatge aportada per *Els Jocs Tradicionals Catalans*

Desenvolupament del joc:

- El grup assigna qui tindra que picar la paret, una vegada triat, el jugador es posa cara a la paret oa un altre tipus de barrera. La resta dels jugadors es col·loquen darrere, a la seva esquena, a una distancia considerable.

- El jugador mirant la paret pica la paret amb la mà mentre canta: "un, dos, tres, pica paret, un, dos, tres, ja!" Mentre canta la cançó els jugadors per darrere s'acosten el més ràpid que puguin a ell. Quan el jugador que para digui "ja!" es dona la volta a veure el reste de jugadors i tots aquests s'han de quedar absolutament quiets. Si qui canta enganxa a algú movent-se el joc es deté i torna a començar. Aquesta vegada qui ha estat enxampat movent-se és qui canta ara. El jugador que aconsegueix tocar la paret abans que qui canta l'enxampi, gana.

Beneficis generals aportats:

- Desenvolupa habilitats psicomotrius importants: acció-reacció, l'equilibri i la competitivitat sana.

Aportació de la informació: Article publicat per Isa i Imma a la pàgina web Els jocs tradicionals catalans. 2010.

Nom del joc: **Joc de l'arrenca cebes.**

Materials: Cap.

Nombre participants: És un joc de grup, generalment es juga a partir de 5 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 5-6 anys (edat preescolar)

Imatge: *Els Jocs Tradicionals Catalans*

Desenvolupament del joc:

- Un jugador s'asseu a terra, contra una paret amb les cames obertes i abraça amb força per la cintura al següent jugador que se senti en el buit entre les seves cames; ells són les cebes. Un dels jugadors es queda dempeus, escollit anteriorment, i és qui fa de pagès i ha d'arrencar les cebes. Agarra les mans de la primera ceba i fa força per arrencar-la, els seus companys intenten impedir-ho, i així successivament fins que arrenqui l'última.

Variants del mateix joc:

- Organitzat amb les mateixes regles, el joc transcorre amb les cebes assegudes sobre un banc o una cadira.

Beneficis generals aportats:

- Aquest joc fomenta la força muscular, la resistència i el companyerisme.

Font de la informació: Article publicat per Isa i Imma a la pàgina web Els jocs tradicionals catalans. 2010.

Nom del joc: **Joc de les cadires.**

Materials: Cadires i reproductor de música.

Nombre participants: És un joc de grup, generalment es juga a partir de 10 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 5-6 anys (edat preescolar)

Imatge: *Infantil Savines*

Desenvolupament del joc:

- La seva versió més coneguda consisteix a posar una rotllana de cadires i els jugadors donen voltes al voltant d'aquesta mentre sona una cançó. Quan la música s'atura s'han d'asseure, una persona a cada cadira.

- Hi ha menys cadires respecte al nombre de persones i hi haurà un participant que no pot seure, i queda dempeus i per o tant queda eliminat. Amb cada ronda s'elimina una cadira. El guanyador és qui s'asseu a l'última cadira quan només queden dues persones donant voltes.

Beneficis generals aportats:

- Aquest joc beneficia aspectes físics i psicològics, afavoreix la velocitat i l'aspecte reacció-acció. A més també afavoreix la competitivitat sana i la resistència.

Font de la informació: Article publicat per Isa i Imma a la pàgina web Els jocs tradicionals catalans. 2010.

Nom del joc: **Estirada de corda**

Materials: Una corda gruixuda llarga, de 20 metres aproximadament, i un mocador i guix.

Nombre participants: És un joc de grup, generalment es juga a partir de 10 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 5-6 anys (edat preescolar)

Imatge: *Freepik*

Desenvolupament del joc:

- Els participants fan dos grups iguals i cada grup agafa un extrem de la corda que té un mocador lligat al centre, just sobre una línia que s'hauria dibuixat amb guix (si es juga sobre asfalt) o amb un pal (si es juga a terra). Tots dos grups agafant els extrems de la corda tiren d'aquesta, intentant que el mocador passi al seu costat del camp i fer que el primer participant de l'equip contrari trepitgi la linia.

Beneficis generals aportats:

- Aquest joc fomenta la cooperació, el companyerisme, la coordinació i afavoreix el desenvolupament de la resistència i la força.

Font de la informació: Article "Recull de jocs tradicionals" a la pàgina web Minyons Escoltes i Guies. 2013.

Nom del joc: **Veig veig**

Materials: Cap.

Nombre participants: És un joc de grup, generalment es juga a partir de 5-7 participants.

Edat recomanada per jugar: A partir dels 5-6 anys (edat preescolar)

Imatge: *Freepik*

Desenvolupament del joc:

- És un joc sobretot visual. Un dels participants mira a un objecte, dissimuladament, i canta:
  - "*Veig, veig…*
- Els seus companys li continuen la cançó amb:
  - *Que veus?*
  - *Una coseta*
  - *Quina coseta és?*
  - *És de color… comença per la lletra… té…"*
- Mentre ell dona pistes de l'objecte els seus companys han d'endevinar de quin es tracta fent les mínimes preguntes possibles. No hi han guanyadors o perdedors. Quan més aproximats a la resposta dels seus companys ell diu *"calent, calent…"* i quan més allunyats d'endevinar-ho *"fred, fred…"*

- És recomanable jugar-ho a l'exterior, un espai amb molts objectes visibles (edificis, carrers, parcs...) o a interiors decorats (el saló de casa, l'aula de classe...)

Beneficis generals aportats:

- Aquest joc afavoreix la capacitat de concentració i ajuda al desenvolupament de la imaginació. És una forma lúdica i divertida de compartir, adquirir i interioritzar vocabulari.

Aportació de la informació: Article "Recull de jocs tradicionals" a la pàgina web Minyons Escoltes i Guies. 2013.

5. DIFUSIÓ DEL JOC TRADICIONAL

En aquest apartat s'expliquen les maneres principals en les quals es difonen els jocs tradicionals. Es tracta de camins de difusió fàcils i senzills que a vegades s'obliden o, per una altra mena de raó, no es tenen en compte.

5.1 MITJANÇANT AVIS I PARES

Els jocs tradicionals com el seu nom indica prové de tradició, ha estat transmès de generació en generació. D'això mateix s'encarreguen els avis i els pares, de passar els jocs que van protagonitzar les seves infàncies a la descendència més jove. Elia Gata, actual responsable i coordinadora de la Ludoteca Pell a Cornellà de Llobregat, assegura que un dels canals més assegurances i estables per a la difusió dels jocs tradicionals és l'àmbit familiar. Aquesta entrevista es pot trobar a la part pràctica del treball.

Un nen inicialment comença jugant sol i posteriorment li agrada jugar en grup, i li agrada aprendre dels seus companys però el seu innocent egocentrisme també li demana que demostri el seu coneixement o les joguines que posseeix. Aquesta etapa ha de ser aprofitada pels seus parents per a interioritzar en ell els jocs tradicionals. Els avis i pares són en general una font de difusió pròxima i segura. També són genials companys de joc.

Antonia Ramón, a l'entrevista que se li va realitzar i que es pot trobar a la part pràctica d'aquest treball, destaca que els pares repeteixen "el que van fer amb ells": els ensenyen els jocs que ells van jugar. Ells també han de ser formats a les escoles, des del començament de l'educació dels seus fills. Han d'entendre que el joc és important per als seus fills, per a la relació familiar en general.

Imatge: *Freepik*

5.2 MITJANÇANT ELS PATIS

El joc del parc no sol ser de tipus tradicional i això s'intentarà demostrar amb l'estudi de camp a la part pràctica. D'altre banda, es té la creença que el pati de les escoles és l'únic espai pensat per al joc i l'esbarjo dels infants, i alhora un espai educatiu dels centres escolars. El pati és un espai amb moltes més possibilitats que les que s'estan portant a terme, en general, en l'actualitat. Així ho plantegen IPA España en el seu projecte d'investigació.

Imma Marín, Cris Molins, Maite Martínez, Esther Hierro i Xavier Aragay van crear l'informe: *Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives (2010).* Aquest projecte es va publicar a Informes Breus, propietat de La Fundació Bofill.

La Fundació Jaume Bofill és una fundació cultural privada, la seva creació es remunta a 169. Tenen com a objectiu general promoure coneixements, propostes i idees que estiguin a l'abast de la societat catalana. A partir de l'any 2009 el seu conjunt d'activitats es va començar a centralitzar a l'àmbit educatiu. I gràcies a ells poden accedir al document destinat a la reflexió i l'anàlisi d'una recerca i un treball de camp realitzats per professionals.

El projecte de recerca presentat per IPA España es va establir com a objectiu reflexionar sobre les pràctiques i conceptualitzacions de la comunitat educativa respecte als usos, espais, activitats i temps de pati escolar en centres educatius de Catalunya. Segons ells els patis de les escoles estan plens de recursos de l'aprenentatge, són essencials per al desenvolupament de la capacitat de jugar i per tant la difusió dels jocs seria fàcil i ràpida entre els nens en cas de practicar-se a més que són un lloc visible on es pot celebrar i conviure.

Amb un temps de pati d'una mitjana de trenta minuts, vint en defecte d'això, que al final de la formació educativa resulten en 525 hores el pati es converteix en el lloc més utilitzat del centre. És temps suficient per al desenvolupament de competències bàsiques a través del joc i implementar el joc en hores d'esbarjo pot obtenir un desenvolupament personal en l'infant. IPA España destaca que jugar a l'hora del pati ajuda al fet que el nen tingui una millor gestió emocional, que fomenti la sociabilitat, la cooperació, la col·laboració, la participació, l'ajudi a prendre un rol al grup, pugui prendre decisions, sàpiga organitzar responsabilitats i realitzar obligacions. Malgrat això, el joc no és considerat activitat educativa a tot el sistema educatiu encara que no es tracta només d'un espai d'esbarjo.

El pati és un mitjà garantit de difusió de jocs. Quan esporàdicament un joc es torna popular entre els cursos del col·legi, es propaga a una gran velocitat a la majoria d'estudiants.

Antonia Ramón especifica*: "Falten recursos per part de les administracions públiques, els ajuntaments han de promocionar els jocs tradicionals, tant exteriors com interiors, als patis i a les aules dels col·legis i fins i tot en els instituts."*

6. SITUACIÓ DEL JOC A CORNELLÀ

A Cornellà de Llobregat podem trobar diferents institucions públiques que treballen per a mantenir i promocionar el joc tradicional, entre elles es troben principalment tenim les ludoteques. En el següent apartat es profunditza sobre aquesta institució, centralitzant l'explicació sobre una en concret, no obstant també s'esmenten diferents projectes realitzats per a ajudar a la promoció dels jocs tradicionals, com per exemple: el projecte de dinamització de l'institut i el projecte Patis Oberts que proposa l'ajuntament de Cornellà.

6.1 LUDOTEQUES

Les ludoteques són centres equipats amb els materials necessaris per poder desenvolupar i promocionar el joc tradicional.

Al llibre *El Joc Infantil i la seva metodologia (2010)* ens proporcionen la següent informació:

El Decret 94/2009, del 9 de juny defineix les ludoteques com centres, equipaments o espais delimitats que tenen una finalitat lúdica, socioeducativa, cívica i inclusiva, i porten a terme un projecte socioeducatiu. El seu objectiu principal és garantir el dret de l'infant i del jove menor d'edat al joc i, d'aquesta manera, es col·labora al desenvolupament integral de la persona. Per aquest motiu, les ludoteques estan dotades d'un fons organitzat de jocs, joguines i d'altres elements lúdics.

Segons *El Joc Infantil i la seva metodologia (2010)* els objectius generals d'una ludoteca són:

- Educar en el temps de lleure.
- Afavorir el desenvolupament integral de l'infant.
- Fomentar una visió diferent de l'activitat lúdica.
- Afavorir la comunicació de l'infant amb l'adult.
- Orientar a les famílies en la importància del joc.

Els usuaris de les ludoteques són infants i joves d'entre 0 a 18 anys, els menors de 4 anys han d'assistir acompanyats d'un tutor legal o d'una persona amb el permís legal dels tutors. No és responsabilitat dels professionals fer d'acompanyants en cap cas, no està permès.

Una ludoteca ha de disposar d'un personal qualificat i titulat i d'un/a coordinador/a a càrrec. La ludoteca ha de poder oferir atenció igualada als grups d'infants, que màxim poden ser de 12 o de 15 usuari depèn de les edats, per la qual cosa hi ha un professional per a cada grup. Són tres grups organitzats en total. A un grup on es troben els infants de 0 - 3 anys, un altre de 4 - 6 anys i un altre on es troben els majors de 6 anys. L'últim pot formar el grup de 15 usuaris.

Cal destacar que els grups es troben separats, cadascun a un espai assignat. Tota instal·lació d'una ludoteca està pensada per afavorir el joc i tenen que seguir la següent organització:

Recepció	***Magatzem***	***Sales de joc***	***Taller***
La part de la ludoteca dirigida al públic, també és el lloc de devolució de les joguines prestades.	On s'emmagatzema el material lúdic, joguines retirades o amb necessitat de reparació o de neteja	Part ampla on es desenvolupa el joc, dissenyada i decorada.	On es creen, es construeixen o es reparen les joguines.

Fotografia: *Altolago*

Dins d'una ludoteca podem trobar activitats variades i enfocades a cada necessitat que pugui presentar el joc i principalment les següents:

- Afavoreixen el préstec de joguines tant dins com fora del centre.

- Organitzen i desenvolupen jocs tradicionals de tipus sempre adaptats a l'edat: jocs físics, de concentració, de memòria…

- Organitzen xarrades o conferències dirigides a pares i educadors per informar sobre la importància de joc en els nens.

Encara que estem centralitzant l'atenció en la ludoteca com a espai fix també existeixen ludoteques temporals, que no romanen en un lloc fix per més d'uns mesos però presenten els mateixos objectius d'un centre fix.

Famílies amb problemes econòmics no es poden permetre pagar quotes per a portar als seus fills a una ludoteca i tampoc es poden permetre perdre el temps ensenyant-los a jugar perquè possiblement els seus treballs no ho permeten. O no se'ls ha ocorregut ensenyar-los.

Ludomóvil Coslada Madrid

Fotografia: *El Cormacal*

6.2 LUDOTECA PELL

A Cornellà de Llobregat es troba la ludoteca PELL (al camp esportiu PELL), a l'avinguda del Baix Llobregat.

Elia Gata Elia explica que aquesta ludoteca surt per a donar resposta a la zona del barri, perquè aquest té la necessitat d'un espai educatiu on els nens es puguin socialitzar i aprendre mitjançant el joc, sobretot el joc tradicional. La ludoteca sorgeix, també, per a donar-li l'oportunitat a les famílies, als pares, d'utilitzar les instal·lacions del camp esportiu mentre els seus fills juguen.

Aquesta ludoteca és un espai educatiu que utilitza com eina el joc per fomentar la socialització, un espai lúdic on puguin divertir-se i aprendre. Fan servir tota mena de joc: jocs de taula, jocs psicomotors, jocs simbòlics...
Treballen amb nens d'entre els 0-8 anys, amb sessions de joc de 2 hores com a mínim.

La ludoteca ha assolit tots els objectius que s'han plantejat: mitjançant el joc poden ensenyar habilitats que després els infants poden fer servir en el futur. Paciència, concentració, respecte, imaginació... Tot això i més es pot transmetre mitjançant el joc, com ja s'ha explicat abans en aquest treball. Com a projecte, per a aprendre jocs tradicionals, van visitar els casals d'avis i van preguntar per jocs tradicionals per a després desenvolupar en la ludoteca i posteriorment els avis van visitar la ludoteca per a aprendre altres jocs, tradicionals sempre, però més moderns.

S'ha de tenir en compte que disposen d'una tarifa, perquè no és un servei gratuït. Jugar, que és una activitat de tothom, es troba a l'abast de tothom? Aquesta pregunta, que es contradiu per si mateixa, ja té resposta. Per jugar a un joc tradicional no es necessita un gran pressupost, els materials que es puguin necessitar es poden aconseguir amb facilitat, però en aquest cas els jocs tradicionals s'estan tractant com activitats exclusives per les quals s'han de pagar per a poder practicar quan ells mateixos es van originar als carrers. Però "la societat ha canviat", com asseguren Elia Gata i Antonia Ramón. S'ha de tenir en compte que per molt petita que sigui la tarifa a pagar, hi ha famílies que no es poden permetre aquest servei.

Imatge: Elia Gata
Instal·lacions Ludoteca PELL

MARC PRÀCTIC

1. QUINS JOCS PODEM TROBAR ALS PARCS DE CORNELLÀ DE LLOBREGAT

En aquest apartat es desenvolupa un treball pràctic utilitzant per mètode de recerca l'observació.

L'objectiu general d'aquesta investigació és aportar més informació per a poder confirmar la hipòtesi inicial: *Els jocs tradicionals es difonen amb menys velocitat en les noves generacions.*

S'han visitat alternativament dos parcs infantils de Cornellà de Llobregat durant 4 dies seguits a les tardes després de les hores escolars, amb un període de mitja hora a una hora en cadascun. L'objectiu era observar quins jocs tradicionals, principalment dels presentats en la part teòrica d'aquest treball, apareixen entre els grups d'infants que visiten el parc a partir de les 16.30; quan acaben amb el col·legi. Han de ser jocs proposats pels nens, que ells mateixos han organitzat, per a això l'observació se centra sobre els nens més majors que es troben al parc; assumint que ja han interioritzat les regles i el desenvolupament del joc. No obstant això, també s'afegeixen els jocs tradicionals que no s'han esmentat en aquesta recerca però si s'han vist sent jugats pels infants durant el període d'observació.

L'observació no s'ha fet des d'un punt concret al parc. Durant el període de recerca sobre les maneres de jocs dels nens s'han recorregut diverses zones de tots dos parcs; les més utilitzades pels nens.

En la següent taula s'ha exclòs el joc de les cadires perquè és una activitat que se sol practicar en espais interiors i no als parcs, a causa de la falta de materials per a realitzar-lo i els nivells de soroll que pot provocar.

Jocs tradicionals anteriorment explicats
La Xarranca
Mocador
Saltar a la corda
Un, dos, tres, pica paret
Joc de l'arrenca cebes
Estirada de corda
Veig Veig

- **PRIMER DIA D'OBSERVACIÓ**

Hores d'observació	Parc Visitat	Jocs tradicionals dels presentats reconeguts durant l'observació
16:38 - 17: 00	Plaça de L'església	- Futbol (no està representat en aquest treball).
17:36 - 17: 56	Rosa Sensat	Cap

- **SEGON DIA D'OBSERVACIÓ**

Hores d'observació	Parc Visitat	Jocs tradicionals dels presentats reconeguts durant l'observació
16:40 - 17: 15	Plaça de L'església	- Futbol (no està representat en aquest treball).
17:25 - 17: 50	Rosa Sensat	- Es va poder apreciar una vaga variació de l' "amagatall". Semblava no disposar de regles, no obstant això la base del joc es podia apreciar: un dels jugadors buscava a la resta, que ja s'havien amagat.

- **TERCER DIA D'OBSERVACIÓ**

Hores d'observació	Parc Visitat	Jocs tradicionals dels presentats reconeguts durant l'observació
16:30 - 17:00	Plaça de L'església	- Futbol (no està representat en aquest treball).
17:15 - 17:40	Rosa Sensat	Cap

- **QUART DIA D'OBSERVACIÓ**

Hores d'observació	Parc Visitat	Jocs tradicionals dels presentats reconeguts durant l'observació
16:33 - 16:58	Plaça de L'església	- Futbol (no està representat en aquest treball).
17:10 - 17:25	Rosa Sensat	Cap

Durant les quatre tardes es poden apreciar els mateixos patrons en les famílies que acudeixen al parc

- Els nens i nenes arriben al parc i van acompanyats de, en general, un dels tutors legals. Van en petits grups d'amics perquè és comú que els que acudeixen després de les 16:00 pm es tractin d'estudiants que han acabat el dia escolar.

- Els seus pares es queden a càrrec de les motxilles i un altre tipus de material que els seus fills portin amb ells (un patí, una pilota, joguines...), asseguts en un banc. Mentre que els nens surten corrent en grup cap a les instal·lacions del parc els seus pares romanen a la distància, vigilant. Es queden a un costat parlant entre ells i, en el millor dels casos, s'acosten al grup d'infants per a preguntar a què juguen. *IPA España: Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives (2010).*

El joc dels nens en tots dos llocs no segueixen un fil conductor i no estan organitzats per regles, la majoria del "joc" que realitzen és aleatori i espontani, utilitzant les instal·lacions que es troben als parcs per a crear-ho. Per a poder explicar en més detall aquest punt s'ha desenvolupat una altra observació, però aquesta vegada sobre les instal·lacions que ofereixen tots dos parcs i com els nens les utilitzen per al seu joc.

L'organització i el disseny de les següents taules està inspirada en les que *IPA España* va realitzar en el seu projecte de recerca *Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives (2010)*, concretament en el punt del treball *Morfologia dels patis: dimensions, varietat i elements de joc.*

Elements arquitectònics	***Parc de l'església***
Tobogan	
Gronxador	
Estructures de fusta, plàstic o metall	
Balancí	
Balancí amb molls	
Grades o esglaons	
Rampes	
Elements Naturals	
Arbres	
Palmeres	
Gespa	
Bosc	
Pineda	

	Disposa d'aquesta estructura i/o element i pot ser útil al joc segur.
	Disposa d'aquesta estructura i/o element però no pot ser totalment útil per al joc segur.
	No disposa d'aquesta estructura i/o element

Elements arquitectònics	***Parc Rosa Sensat***
Tobogan	
Gronxador	
Estructures de fusta, plàstic o metall	
Balancí	
Balancí amb molls	
Grades o esglaons	
Rampes	
Elements Naturals	
Arbres	
Palmeres	
Gespa	
Bosc	
Pineda	

	Disposa d'aquesta estructura i/o element i pot ser útil al joc segur.
	Disposa d'aquesta estructura i/o element però no pot ser totalment útil per al joc segur.
	No disposa d'aquesta estructura i/o element

Durant l'observació sobre els elements arquitectònics i naturals als parcs, es va poder veure de prop la utilitat que els nens li donaven a aquests. Els infants s'alternaven per a prendre torns en els gronxadors, lliscaven d'un en un pel tobogan després d'haver pujat corrent al castell de fusta o metall, utilitzaven els balancins esporàdicament, saltaven les grades o esglaons o feien carreres, rampa a baix si disposen d'elles. Estaven en constant moviment, corrent, saltant, cridant, imaginant, inventant... Però durant el temps d'observació no va aparèixer ni un dels jocs esmentats.

Curiosament, el joc tradicional que si es repeteix en els quatre dies, que no apareix redactat en aquest treball, és el futbol. Possiblement això és pel fet que es promociona de manera massiva, a través de múltiples plataformes (televisió, internet, ràdio, anuncis publicitaris, etc.) Plataformes amb les quals els infants estan familiaritzats.

Els resultats generals de l'observació als parcs es repeteixen en els quatre dies. Cal aclarir que jugar per si mateix no ha de comportar un joc en específic, perquè el fet de jugar ja desenvolupa habilitats psicomotrius com la imaginació, la concentració, la paciència o la resistència, no obstant això, els objectius d'aquesta observació s'han pogut assolir: no s'ha pogut apreciar ni un sol joc tradicional en tots dos parcs entre els grups d'infants.

"La societat ha canviat, els temps de joc tradicional als parcs s'han perdut. Ara les famílies romanen als parcs no més de mitja hora perquè els seus fills després de classes tenen extraescolars, o un altre tipus d'activitats", diu Elia Gata. Quan se li pregunta a ella que si existeix la possibilitat de tornar a recuperar els jocs tradicionals als parcs, respon que si és possible, però per a això la societat ha de canviar i entendre que és important per al futur del nen realitzar el joc organitzat i reglamentat.

2. PROJECTE INSTITUT

La professora de llengua a l'institut explica que fa uns anys, a l'institut, l'aula d'acollida va organitzar un projecte amb jocs tradicionals. L'objectiu d'aquest projecte era parlar sobre els països originaris de cada nen mitjançant els jocs tradicionals que es practiquen a aquest, a més d'aprofitar per treballar la llengua catalana i el dol migratori. També era una oportunitat per poder treballar la sostenibilitat i el procés tecnològic. Aquest projecte es va dur a terme en el curs 2014-15 i no queden registres que es puguin mostrar.

No obstant això la professora d'educació física, du a terme activitats relacionades amb els jocs tradicionals amb els alumnes d'1 d'ESO. Ells han d'elaborar fitxes tècniques explicant jocs tradicionals d'arreu del món i els practiquen.

3. RESPOSTES D'ENQUESTES

En aquest apartat del treball s'explicaran els resultats dels qüestionaris realitzats als grups proposats de la població de Cornellà. Es van realitzar unes preguntes a dos nens de 7 i 8 anys i es va compartir una enquesta a dos grups de 1r i 2n ESO de l'institut, amb l'objectiu de voler saber que jugaven als patis en primària i que fan en l'actualitat durant el temps d'oci i si es troba relacionat amb el joc.

Preguntes a dos nens de 8 i 7 anys:

(Les preguntes es van fer per separat. Els seus pares prefereixen que els seus noms no siguin esmentats)

Pots explicar-me com es juga a la xarranca?

Nen 1 (7 anys): *Ho vam jugar al pati, era de dibuixar quadrats a la sorra amb els dits i saltaven per damunt.*

Nen 2 (7 anys): *No recordo.*

Has jugat al "veig veig"?

- Nen 1 (8 anys): *Si, amb tu*

- Nen 3 (7 anys): *Si, a vegades.*

A classe heu jugat al joc de les cadires? En aquest cas tots dos van preguntar que quin joc era, en explicar-los tots dos van respondre:

- Nen 1 (8 anys): *Quan celebrem.*

- *Nen 2 (7 anys): No recordo, però sí.*

Se'ls va demanar que expliquessin un joc que ells juguen al pati del col·legi. Nen 2 (7 anys)va anomenar el de "zombis": *has de córrer si et toquen t'infectes, mors i ets un zombi i la pares.* Mentre que nen 1 (8 anys) diu que juga de porter quan els deixen jugar amb la pilota tova, referint-se al joc del futbol.

La conversa amb els dos és breu, es distreuen amb res i els costa concentra-se, però és suficient per confirmar que hi ha una falta de coneixements sobre els jocs tradicionals. En una de les preguntes van arribar a contestar "què és això?" perquè ells no li posen nom a aquest joc o, pot ser si ho van fer però, com només l'organitzen en moments concrets com "festes" no ho recorden. L'objectiu d'aquestes preguntes era fer que ells mateixos poguessin explicar les regles dels jocs tradicionals proposats, però encara que reconeixen els jocs no poden explicar-los amb detall.

Enquestes als joves de l'institut.

Es va compartir un qüestionari a dos grups d'alumnes, d'entre 20 i 30 alumnes, de 1r i 2n ESO de l'institut amb l'objectiu d'investigar amb quina mena de jocs va créixer la joventut de Cornellà de Llobregat, que jugaven als patis en primària i que fan en l'actualitat durant el temps d'oci.

- *Tenies/tens un grup d'amics, en el qual predominen nois, noies o esteu igualats?:*

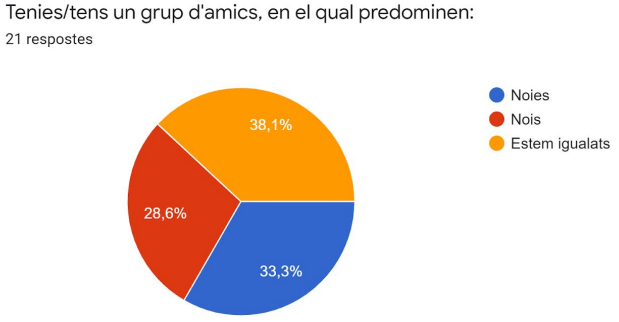

- D'entre 21 alumnes un 38,1% diu que al seu grup d'amics hi ha nois i noies per igual, un 33,3% són només noies i un 28,6% només nois.

    - *Si ara vas al parc...*

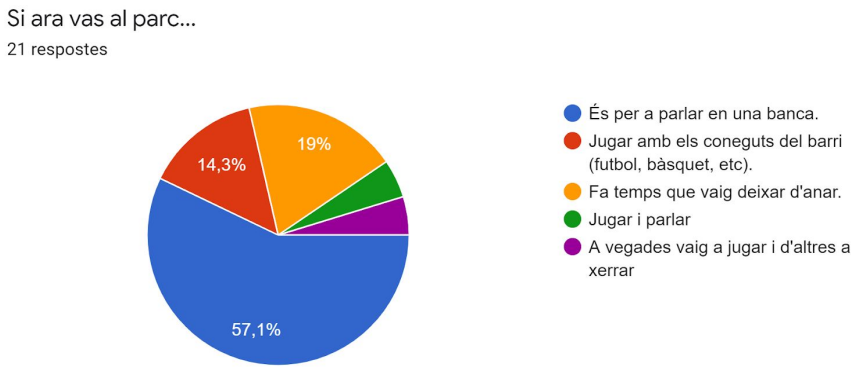

- D'entre 21 alumnes un 57,1% va al parc per seure a una banca, un 14,3% juga als jocs relacionats amb l'esport, un 19% fa temps ha deixat d'anar al parc i les respostes restants són d'alumnes que van al parc per xerrar o, de vegades, jugar.

- *Segons tu ¿a quina edat es deixa de jugar com un nen/a petit/a?*

- D'entre 21 alumnes, un 81% pensa que no hi ha edat per deixar de jugar, un 9,5% pensa que abans dels 12 anys ja s'ha deixat de jugar, ja que es torna avorrit, i un 9,5% pensa que entre els 12-13 anys ja no es juga.

- *En primària, al pati...*

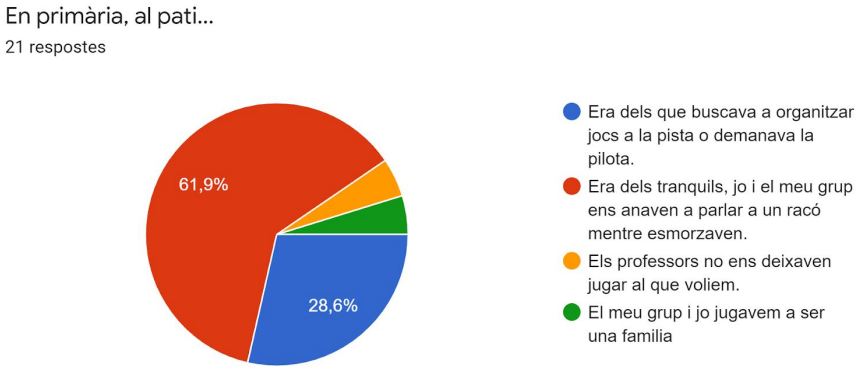

- De 21 respostes, un 61,9% preferia quedar-se a un racó durant l'hora del pati, un 28,6% buscava a organitzar jocs a la pista o demanava la pilota. Uns d'ells diuen que els professors no els deixaven jugar al que volien i altres jugaven a jocs de grup.

Entrevista a Antonia Ramón

El dia 02/10/2020 se li va realitzar una entrevista a la professional Antonia Ramón, amb l'objectiu de saber més sobre la importància dels jocs tradicionals i l'impacte de la tecnologia en aquests. La realització d'aquesta entrevista neix de la curiositat pròpia de voler saber l'opinió personal des d'un punt de vista professional d'algú que ha tractat amb els jocs tradicionals per anys i ha vist com aquests influeixen en els nens.

1. Estan els pares conscienciats de la importància que té deixar jugar als seus fills?

"Molts dels pares, per ignorància, no fomenten els jocs tradicionals en els seus nens. Molts pares repeteixen el que van fer amb ells, ensenyen als seus fills el que ells van jugar, per això és important mantenir els jocs tradicionals. Tenen que rebre la formació adequada per entendre la importància dels jocs".

2. Donar-li un aparell electrònic als nens per passar l'estona ara és molt comú. Creus que aquest tipus de comportament afavoreix la desaparició de l'activitat física, voluntària, en els nens?

"No és recomanable donar-li un aparell electrònic a un nen, però no està prohibit. Són molt atractius, aquest és el problema, perquè podem deixar que un nen jugui una estona amb el telèfon mòbil però mai es pot comparar aquesta estona de joc amb els jocs tradicionals".

3. Creus que els jocs tradicionals es promocionen prou per part dels docents a l'escola? Què aspectes s'haurien de millorar davant de la possibilitat que no ho facin prou?

"Tan Ensenyament, la Diputació i els Ajuntaments han de potenciar el joc tradicional, com una assignatura més. Falten recursos educatius".

4. Consideres possible una manera de portar els jocs tradicionals a les següents generacions? Com? Que tenen aquests jocs per a ser considerats "millors"?

"Els jocs s'han anat adaptant a la cultura, hi ha jocs que han superat molts anys, mai s'obliden. Encara que la difusió sigui més lenta, sempre es troba la manera de portar-los als nens. Van per èpoques".

5. Existeix la possibilitat que els jocs tradicionals siguin reemplaçats per la tecnologia?

"Mai podran ser reemplaçats per la tecnologia, continuaran amb nosaltres fins al final dels dies. Aquesta és la meva opinió, de fet els jocs tecnològics són més efímers que els tradicionals".

6. Què consideres que ha de tenir un joc en l'actualitat per atraure l'atenció dels nens i popularitzar-lo molt entre ells?

Ha de divertir, ser visual, durador i econòmic, que es pugui compartir. El de sempre.

7. Quina és la teva experiència com a educadora?

"Vaig gestionar la primera ludoteca a Cornellà de Llobregat, el Dau, i vaig treballar a molts casals d'estiu. Posteriorment, després em vaig titular en Educació Social. Vaig poder entrar a l'empresa MARINVA, vaig gestionar "Els jocs perduts" un projecte que consistia a introduir els jocs a primària i també vaig gestionar el projecte de "Jocs d'arreu del món", de la Diputació de Barcelona. Actualment sóc coordinadora en un centre obert de "Aldeas Infantiles" SOS, on venen nens i nenes amb dificultats familiar i personals. Fem activitats amb ells i els seus pares."

8. Quins consells li donaries als futurs educadors per a quan ells o elles comencin a treballar i als que estiguin interessats a formar-se com educadors?

"El joc és molt valuós, s'ha potenciar molt. Els ha d'agradar jugar i transmetre el joc".

Entrevista a Elia Gata

El dia 21/10/2020 se li va realitzar una entrevista a la professional Elia Gata. L'entrevista es va realitzar per a voler entendre més que és exactament una ludoteca i el seu funcionament, i com a coordinadora d'una ludoteca Elia Gata ha aportat la informació necessària.

1. Com va sorgir el projecte de la Ludoteca a Cornellà de Llobregat? Com funciona una ludoteca?

"La ludoteca PELL surt per a donar resposta a la zona del barri, perquè aquest té la necessitat d'un espai educatiu on els nens es puguin socialitzar i aprendre mitjançant el joc, sobretot el joc tradicional. La ludoteca sorgeix, també, per a donar-li l'oportunitat a les famílies, als pares, d'utilitzar les instal·lacions del camp esportiu mentre els seus fills juguen."

2. Quins objectius té establerts i quins ha assolit?

"L'objectiu general és fer que els nens juguin, s'ho passin bé i siguin feliços. Hem assolit tots els nostres objectius, de fet, la majoria de nens que han vingut tornen a repetir, ja que els pares s'han adonat de la importància del joc tradicional."

3. Es troba a l'abast de tothom? Com es promociona aquesta una *ludoteca?*

"La nostra ludoteca en concret té unes tarifes reduïdes perquè les hi puguin permetre les famílies, aquestes tarifes li donen una importància al servei. Clar que hi ha ludoteques subvencionades per ajuntaments, però a la nostra en concret, disposa de quotes reduïdes"

4. Penses que és possible la popularització d'un joc reglamentat al parc ara en el present?

Es pot, requereix un canvi en la societat. No és una qüestió que depengui del joc, depèn de la societat.

5. Pots explicar quina és la teva experiència com coordinadora de aquesta ludoteca?

"A través del joc, hem pogut donar un espai públic on els nens són feliços, riuen, juguen, comparteixen, se socialitzen... Aquestes són les coses més importants. Fer activitats extraescolars aquesta molt bé, però un nen ha de jugar. Mitjançant el joc s'aprèn tot, aprenen a viure, a ser feliços. Aquest és l'objectiu, fer que aquests coneixements puguin ser aplicats en l'adultesa"

6. Quins penses tu que són els altres medis de difusió dels jocs disponibles?

"Sobretot en les famílies. Ells poden ensenyar i fomentar des de l'àmbit familiar tota mena de jocs".

8. Pots explicar algun projecte en el qual hagis participat i on s'ha impulsat el joc tradicional a Cornellà de Llobregat?

"Com a projecte, per a aprendre jocs tradicionals, vam visitar els casals d'avis i vam preguntar per jocs tradicionals per a després desenvolupar en la ludoteca i posteriorment els avis van visitar la ludoteca per a aprendre altres jocs, tradicionals, però més moderns".

9. Quins projectes es troben en funcionament?

"De moment, cap. Estem treballant amb el joc tradicional".

10. Quins consells li donaries als futurs educadors per a quan ells o elles comencin a treballar i als que estiguin interessats a formar-se com educadors?

"Han de tenir moltes ganes de jugar, gaudir del que fan, les ganes que li posin als seus treballs es veuen reflectides en els nens. Quan hi ha companys nous sempre els dic el mateix: si tu gaudeixes, els nens gaudeixen."

CONCLUSIONS

Després d'hores de recerca d'informació, de lectura i de classificació d'aquesta, després de realitzar 'un treball de camp basat en enquestes, entrevistes i observacions al parc, s'ha arribat a la part final d'aquest treball: les conclusions. Aquesta recerca va començar a partir d'una hipòtesi: *la difusió dels jocs populars és cada vegada més lenta i de manera efímera*. I aquesta es pot considerar confirmada. El joc per si mateix és un instint i si li afegim regles es converteix en una font important per al desenvolupament de l'infant, com ja hem vist, no obstant això cada vegada s'ignora més aquest fet. Les famílies, que són una de les vies més importants per a la difusió del joc tradicional, continuen creient que jugar només consisteix a córrer mitja hora al voltant del parc. "*Els pares repeteixen amb els seus fills el que van fer amb ells*", Antonia Ramón va ser espontània en dir aquesta frase, no obstant això té un pes sobre la realitat en la qual vivim. El joc tradicional no desapareixerà, perquè d'alguna manera sempre troba la forma de popularitzar-se entre els infants. No obstant això cada vegada el seu esment, en les generacions actuals, és més escassa.

Els infants d'avui en dia ja desconeixen molts dels jocs tradicionals que s'han explicat en aquest treball, ja que les seves infàncies han estat protagonitzades per una altra mena d'activitats, perquè els pares aposten per activitats que se centren en la formació educativa de l'infant, com ho són les extraescolars que els mantenen ocupats tota la tarda (anglès, dansa, música...), traient importància al joc tradicional. Amb la intenció de preparar als seus fills i filles per al futur els priven d'habilitats senzilles i bàsiques, que es troben als jocs tradicionals i els poden ajudar en el seu creixement personal, un objectiu que justament busquen els pares, però com el joc no es troba estipulat en el programa educatiu no el tenen en compte.

El sistema educatiu en general deixa de costat el joc per a fomentar la formació: als patis dels col·legis els jocs tradicionals es practiquen esporàdicament, mentre que en els instituts si es practica un joc tradicional, ha de portar l'etiqueta de "projecte" o sol es pot desenvolupar en educació física i es puntua com a treball de classe. Però aquestes són totes les opcions entre les quals els professors i professores poden escollir, el joc no és part del temari a donar.

Pot ser que se'ns oblidi que jugar es tracta d'un dret com a tal. Formar professionals és imprescindible, els infants són el futur de la societat, però, per molt increïble que sembli, els jocs tradicionals són part de l'ensenyament. Forma als infants com a humans, els ajuda a preparar-se personalment per afrontar el món. Mitjançant el joc tradicional s'introdueixen valors socials i la cultura mateixa. No es tracta d'un procés en el qual els objectius s'assoleixen en un any lectiu, és per tota la vida. S'ha interioritzat que ser adult significa deixar enrere l'etapa "infantil" i per tant el joc ja no és necessari. Això és erroni, encara que s'hagi superat la infància com a etapa, tot el que s'ha après durant aquesta és permanent.

Els infants tenen la necessitat de jugar, de concentrar i esclatar energia en una activitat que sigui divertida per ells, i se'ls ha d'ensenyar a enfocar aquesta energia a activitats que, no només siguin divertides, però també beneficioses. Les tecnologies no abasteixen i mai poden complir aquests objectius, no està estrictament prohibit negar-li a l'infant els jocs tecnològics però no es pot pretendre que es poden obtenir els mateixos beneficis d'un joc reglamentat. És innegable que són una font d'entreteniment fàcil i segur, però l'addicció que provoquen amb el temps pot generar

que el nen no trobi la mateixa satisfacció que amb el joc tradicional, perquè no disposa d'un dispositiu electrònic amb connexió a internet.

La idea que s'ofereixi un servei cm la ludoteca que fomenti i difongui els jocs tradicionals i que sigui de pagament, resulta xocant. Encara que la seva existència resulta beneficiosa, no es pot assegurar que els seus serveis estiguin a mà de totes les famílies. Encara que l'ideal és que un recurs així d'important sigui públic i gratuït, les podem trobar subvencionades per ajuntaments, i s'han d'aprofitar. Són, possiblement una de les úniques vies de difusió que lluita per mantenir el joc tradicional. Organitzen projectes que ajuden a difondre i promocionar aquests, però també ajuden els pares a entendre perquè el joc mateix és essencial. Necessiten més reconeixement perquè mantenen el joc viu. Perquè els parcs han deixat de ser els canals de difusió més segurs, aquest fet s'ha pogut confirmar. Jugar als parcs ara es resumeix a les activitats més bàsiques, les més quotidianes i senzilles, i les famílies no s'adonen d'aquest error. No li estan llevant importància a aquests aspectes, saltar, córrer o rodar, però jugar tanmateix no sols es limita a això i els pares s'han d'adonar conte. S'han de millorar moltes coses, però tot comença des del cercle més petit. Un pare i una mare són genials companys de joc com també mestres. Si ells poden comprendre la importància del joc tradicional l'infant, immediatament, també.

En general, el joc ha de continuar viu i tots han de poder beneficiar-se d'ell.

WEBGRAFIA

- MARÍN, I. (2012). ¿Por qué el juego es imprescindible para el ser humano?. Lloc de publicació: *Jugar, una forma de vivir*. *https://www.immamarin.com/2012/10/por-que-el-juego-es-imprescindible-para-el-ser-humano/*

- ISA I IMMA. (2013). *Jocs tradicionals catalans*. Lloc de publicació: Els jocs catalans. http://elsjocstradicionalscatalans.blogspot.com/

- XTEC.CAT. (???). *Jocs tradicionals de la nostra comarca*. Lloc de publicació: xtec.cat. http://www.xtec.cat/iesflix/WEB%20COMENIUS/WEB%20CATALA/CATALUNYA/jocs%20tradicionals.htm

- ESTANY, S ; BORRUT, A. (2008). *Jocs tradicionals*. Lloc de publicació: BCN.CAT. http://www.bcn.cat/arciris/welcome%2007-08/llibrejoc.pdf

- NATI. (2020). *Recuperem els jocs tradicionals*. Lloc de publicació: Maresipares. https://maresipares.cat/jocs-tradicionals/

- EL BLOG CEUPE. *¿Qué es la infancia?. Lloc de publicació: https://www.ceupe.com/blog/que-es-la-infancia.html*

- MARÍN, I. *Los juguetes ¡Muy cansados se van, pues a descansar!* Lloc de publicació: 33 *Educación Social*. *file:///C:/Users/usuario/Downloads/00920073000018.pdf*

- *(???). Características de los niños en primaria*. Lloc de publicació: Primaria Dobe. https://sites.google.com/site/primariadobe/caracteristicas-del-curso

- BROOKER, L; WOODHEAD, M; OATES, JOHN. (2013). *La primera infancia en perspectiva, El derecho al juego*. Lloc de publicació: IIN. http://iin.oea.org/pdf-iin/RH/El-derecho-al-juego.pdf

- (???). *El juego en la infancia*. Lloc de publicació: Educación Inicial. https://educacioninicial.mx/infografias/el-juego-en-la-infancia/

- MCGRAW HILL. (???). El crecimiento y el desarrollo físico infantil. Lloc de publicació: McGraw Hill.https://www.mheducation.es/bcv/guide/capitulo/844816993X.pdf

BIBLIOGRAFIA

- HUIZINGA, J. (1938). *Homo Ludens*. 2ª ed. Estats Units: Random House.

- DINELLO, R. (1982). *El dret al joc*.

- IPA ESPAÑA. (2010). *Els patis de les escoles: espais d'oportunitats educatives*. 1ª d. Catalunya: Fundació Jaume Bofill.

- ARASA, Ll. (2001). *El joc infantil i la seva metodologia*. 1ª ed. Catalunya: Departament d'Educació.

- MARÍN, I. (2009). *Jugar una necesidad y un derecho*. Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació: Aloma.